



Arbeids- og sosialdepartementet  
Postboks 8019 Dep  
0030 Oslo

18.10.2018

## Hørings svar – forslag til endringer i samordningsloven og forskrifter

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene (LO-Stats Pensjonistutvalg, Telepensjonistenes Forbund, Fagforbundets sentrale pensjonistutvalg, Postens Pensjonistforbund, Politiets Pensjonistforbund, Jernbanepensjonistenes Forbund og Statens Vegvesens Forbund) viser til Arbeids- og sosialdepartementets høringsnotat av 22. juni 2018 med forslag til endringer i samordningsloven, forskrifter til samordningsloven og i enkelte andre forskrifter.

### Sammendrag

I forslaget til ny forskrift under kapittel 3.1.1 i høringsnotatet foreslår departementet blant annet at det skal utføres en ny samordningsberegning dersom sivilstanden endres og garantipensjonsbeholdningen øker, for eksempel når ektefelle eller samboer dør. Det foreslås at det skal gjøres fradrag i tjenstepensjonen for inntil 98 prosent av det økte beløpet fra folketrygden. Dette er vi motstandere av. Forslaget innebærer at samordningsregelverket vil motvirke det inntektsutjevne prinsippet om ulike satser for garantipensjonen i folketrygden avhengig av sivilstand. Vi ønsker ikke at samordningsfradragene skal øke i tilfeller der man mister sin ektefelle og man får økt sats på garantipensjon fra folketrygden. Vi er også bekymret for at forslaget til ny forskrift vil videreføre problematikken der ekstraordinære løft av minstesatsene i folketrygden blir samordnet bort for mottakere av offentlig tjenstepensjon.

### Innledning

Arbeids- og sosialdepartementets høringsnotat gjelder forslag om endringer i samordningsloven, forskrifter til samordningsloven og i enkelte andre forskrifter. Forslagene gjelder blant annet oppfølging av lovendringene som Stortinget nylig har vedtatt gjennom behandlingen av Prop. 61 L (2017–2018) Endringer i lov om Statens pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og enkelte andre lover (tilpasning av alderspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning til alderspensjon fra folketrygden opptjent etter nye regler – levealdersjustering og samordning), jf. Innst. 343 L (2017–2018).



De nylig vedtatte lovbestemmelsene gjelder regler om samordning av alderspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning med alderspensjon fra folketrygden for personer født i 1954 eller senere, og som dermed omfattes av nye opptjeningsregler i folketrygden (folketrygdloven kapittel 20), og regler for hvordan tjenstepensjonen skal levealdersjusteres i disse tilfellene.

Forslagene i høringsnotatet gir utfyllende regler til de vedtatte lovbestemmelsene, både i form av nye forskrifter og endringer i gjeldende forskrifter. Høringsnotatet inneholder også forslag til språklige og innholdsmessige presiseringer i samordningsloven og i enkelte andre forskrifter.

Pensjonistforbundet har ingen kommentarer til de språklige endringene og innholdsmessige presiseringene som foreslås, men vi ønsker å kommentere forslaget til ny forskrift som omtales i kapittel 3.1.1 og 8.1 i høringsnotatet.

## Garantipensjon

Den nye alderspensjonen i folketrygden innføres gradvis fra og med årskull født i 1954, og er fullt innført for personer født i 1963 eller senere. Ny alderspensjon i folketrygden består av to hovedkomponenter, inntektpensjon og garantipensjon. Garantipensjonen i den nye folketrygden er en minstesikring som motsvarer minste pensjonsnivå i gammel folketrygd. Det er imidlertid vesentlige forskjeller mellom minste pensjonsnivå og garantipensjon. Minste pensjonsnivå i gammel folketrygd er utformet slik at det ikke nødvendigvis gir økt pensjon dersom man jobber mer, noe som omtales som «minstepensjonsfella». Den nye folketrygden er derimot utformet slik at garantipensjonen ligger i bunn. Den pensjongivende inntekten man tjener gir pensjonsopptjening til inntektpensjonen som kommer på toppen av garantipensjonen. Det sikrer at alle som har pensjongivende inntekt vil få noe mer enn kun garantipensjon. Garantipensjonen avkortes med 80 prosent av inntektpensjonen man opptjener, slik at andelen garantipensjon reduseres når inntektpensjon øker. Dersom man har tilstrekkelig opptjening av inntektpensjon vil dermed garantipensjonen avkortes helt, og man vil kun motta inntektpensjon.

Det fremgår av samordningsloven § 24 a nr. 1 at garantipensjonsbeholdningen inngår i samordningsbeholdningen. Garantipensjonsbeholdningen skal altså medregnes når det gjøres samordningsfradrag i den offentlige tjenstepensjonen. I § 24 a nr. 10 står det at «Dersom pensjonisten har tatt ut hel tjenstepensjon ved fylte 67 år eller senere, skal opptjening i folketrygden for årene fra og med året etter det året tjenstepensjonen ble tatt ut, holdes utenfor samordning.» Et vesentlig spørsmål er derfor hva som skal skje med samordningen dersom garantipensjonsbeholdningen endrer seg etter at tjenstepensjonen er tatt ut og pensjonen allerede er samordnet? Garantipensjon gis etter to satser. Som hovedregel har enslige høy sats, mens gifte eller samboende har ordinær sats. Garantipensjonsbeholdningen vil derfor endres dersom sivilstanden endres. Garantipensjonssatsene kan også endres ved eventuelle ekstraordinære økninger av garantipensjonssatsene over statsbudsjettet.



I takt med at ny folketrygd innføres vil garantipensjon for mange utgjøre en vesentlig del av den samlede pensjonsutbetalingen fra folketrygden. Det vil være mulig å ha full opptjening i offentlig tjenstepensjon og samtidig motta garantipensjon som del av alderspensjonen fra folketrygden.

Garantipensjonen ytes som tidligere nevnt etter to ulike satser, avhengig av sivilstand. Satsene følger samme prinsipp som grunnpensjonen i gammel folketrygd, der enslige pensjonister får en høyere sats enn gifte og samboende pensjonister. En enslig pensjonist vil med dagens sats ha 185 939 kroner i garantipensjon, mens tilsvarende beløp er 172 002 kroner for en gift eller samboende pensjonist. Med dagens satser utgjør differansen 13 937 kroner i året mellom enslige og gifte eller samboende, ved 67 år. Denne forskjellen er mindre enn differansen mellom lav sats og særskilt sats for minstepensjonsnivå i gammel folketrygd, som er på henholdsvis 153 514 kroner mot 194 192 kroner, altså 40 678 kroner. Forskjellen er imidlertid større enn dagens forskjell mellom grunnpensjon for enslige og gifte eller samboende. I gammel folketrygd er grunnpensjonen 90 prosent av G for gifte og samboende, mens den er 100 prosent av G for enslige, før levealdersjustering. Med dagens grunnbeløp på 96 883 kroner per 1.5.2018 utgjør dermed denne differansen 9 688 kroner, før levealdersjustering og underregulering.

Begrunnelsen for å ha differensierte satser avhengig av sivilstand er at to personer som bor sammen vil kunne dele på mange utgifter som enslige må dekke alene, og som ikke halveres selv om man er eller blir enslig.

Vi har dessverre ikke noen anslag på hvor mange personer som har opptjening i offentlig tjenstepensjon og som vil motta garantipensjon fra folketrygden. Det er imidlertid rimelig å anta at det vil være en vesentlig andel av personene som omfattes av disse reglene, og spesielt personer i yrker med lavere lønnsnivå og personer som har arbeidet deltid. Vi har grunn til å tro at kvinner i større grad enn menn vil motta garantipensjon fra folketrygden.

### **Forslag til ny forskrift om samordning**

Vi ønsker å kommentere forslaget til ny forskrift om samordning av alderspensjon fra tjenstepensjonsordning med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20, som presenteres i høringsnotatets kapittel 3.1.1 og kapittel 8.1. Forskriften skal gi utfyllende regler til samordningsloven § 24 a nr. 1 til nr. 10. Vi ønsker å kommentere § 3 og § 5 i forslaget til ny forskrift.

### **§ 3**

I § 3 i forskriften foreslås det presisert at det ved samordning med tillegg etter folketrygdloven § 20-18 femte ledd, jf. Samordningsloven § 24 a nr. 4, skal tas utgangspunkt i tillegget som til enhver tid utbetales. Dette tillegget gis i folketrygden for å sikre at pensjonisten mottar en alderspensjon fra folketrygden som minst utgjør satsen for garantipensjon, som vedkommende



har rett til. Tillegget etter folketrygden § 20-18 femte ledd gjelder i tilfeller der underreguleringen ellers ville medført at utbetalt pensjon blir lavere enn satsen for garantipensjon som vedkommende har krav på. Da vil differansen opp til garantipensjonsnivået utbetales som et tillegg.

Vi er bekymret for hva som legges i dette forslaget. Dersom det innebærer at eventuelle ekstraordinære økninger av garantipensjonssatsene i fremtiden skal samordnes bort, så kan det skape lignende problemer som vi har opplevd i det gamle samordningsregelverket og er sterke motstandere av. Da Stortinget hevet satsene for minste pensjonsnivå for enslige fra 1.9.2016 og 1.9.2017 opplevde enslige minstepensjonister med alderspensjon eller etterlattepensjon fra en offentlig tjenstepensjonsordning at inntil hele økningen i minstepensjonsnivået fra folketrygden ble samordnet bort. I en slik situasjon gis det med den ene hånda, og tas med den andre. Samordningsregelverket må unngå å motvirke økninger i minstesikringene i folketrygden som gis for å bedre situasjonen for dem med lave pensjoner.

## § 5

Vi mener at forslaget til § 5 i ny forskrift bidrar til å motvirke hensikten med at garantipensjonsnivået i folketrygden skal være avhengig av sivilstand. Som del av pensjonsreformen var det enighet om å videreføre en sivilstandsavhengig minsteystelse i folketrygden. En slik ordning gir noe høyere pensjon til enslige pensjonister, og er spesielt viktig for den gjenlevende i den vanskelige økonomiske situasjonen som kan oppstå når ektefellen eller samboeren faller fra.

I forslaget til § 5 står det følgende:

### *§ 5 Samordning ved endring i beholdningene i folketrygden ved endret sivilstand mv.*

Dersom endring i sivilstand mv. etter samordning medfører endring i beholdningene i folketrygden, skal det foretas ny samordningsberegning. Det skal fastsettes en samordningsbeholdning som enten går til fradrag i eller kommer i tillegg til samordningsbeholdningen etter § 2 og § 4. Endringen får samme virkningstidspunkt som endringen i folketrygden.

Samordningsbeholdningen er 98 prosent av beholdningene etter første ledd.

Samordningsfradraget fastsettes ved å dividere samordningsbeholdningen etter andre ledd med delingstallet som gjelder på tidspunktet da folketrygden omregnes.

Dette forslaget vil ha konsekvenser for mange fremtidige pensjonister, og vil innebære at gifte eller samboende pensjonister som mister sin ektefelle eller samboer ikke vil få nevneverdig økt pensjon, til tross for at de får krav på høyere sats på garantipensjonen i folketrygden. Garantipensjonsnivået i folketrygden vil øke dersom ektefellen faller fra og man blir enslig. Men med dette forslaget vil den offentlige tjenstepensjonen reduseres med inntil 98 prosent av den økte pensjonen fra folketrygden. Dersom samordningsregelverket bidrar til å nulle ut de



differensierte sivilstandssatsene i garantipensjonen fra folketrygden, så undergraver det intensjonen i pensjonsreformen om at det fremdeles skal være en høyere garantipensjonssats for enslige pensjonister. Samordningsregelverket fjerner et viktig inntektsutjevne element, som bidrar til å redusere kjønnsforskjellene i pensjonsnivåer mellom kvinner og menn. Kvinner lever i gjennomsnitt lenger enn menn, og har i gjennomsnitt lavere pensjoner, og vil derfor i størst grad bli rammet negativt av dette forslaget.

Vi vil påpeke vi ikke ønsker at det skal være noen forskjell i samordningsregelverket for dem som er enslige når pensjonen samordnes første gang, og for dem som i utgangspunktet er gift, men som mister ektefellen eller skilles etter at pensjonen er samordnet for første gang. Vi ønsker derfor en løsning hvor det beregnes samordningsfradrag basert på en garantipensjonsbeholdning etter lav sats, uavhengig av sivilstand. Dette vil ligne samordningsregelverket mellom offentlig tjenstepensjon og gammel folketrygd, hvor det gjøres et samordningsfradrag på  $\frac{3}{4}$  av grunnbeløpet uavhengig av sivilstand. Med en slik utforming unngår man at den offentlige tjenstepensjonen reduseres ved endring i sivilstand, noe som motvirker intensjonen med å ha et høyere garantipensjonsnivå og grunnpensjon for enslige i folketrygden.

### Konklusjon

Vi mener at økninger i garantipensjonsbeholdningen etter uttak av pensjon må unntas fra å utløse en ny samordningsberegning. Det vil si i tilfeller der sivilstanden endrer seg, slik at garantipensjonsbeholdningen øker, eller i tilfeller der Stortinget vedtar en ekstraordinær økning av garantipensjonssatsene.

Vennlig hilsen  
For Pensjonistforbundet

Harald Olimb Norman  
Generalsekretær

Sindre Farstad  
Rådgiver